

1^Η ΕΝΟΤΗΤΑ

Ο ΧΟΡΟΣ

1.1 Τι είναι χορός;

«Είναι ο χορός μαγεία, έκσταση για την καθολική του κορμιού συμμετοχή. Ζωή σημαίνει κίνηση. Κι όταν όλο το κορμί κινείται, πάλλεται, δονείται, σημαίνει πως το κάθε κύτταρο είναι ζωντανό. Ο άνθρωπος που ζει ολόψυχα, με την κάθε ίνα του κορμιού του, με το κάθε μόριο της ύπαρξής του, χορεύει, χαίρεται τη ζωή του. Είναι ο χορός η αναπνοή της οντότητάς του. Το κολύμπι του κορμιού στον αέρα». Οι χορευτές όλοι, το απόλυτο ΕΝΑ, το τεκμήριο του κοινού στόχου, η ωραιότητα της συνεργασίας και της επικοινωνίας.

«Όταν πιάνεσαι να χορέψεις με τον άλλον, το συνάνθρωπό σου, και συντονίζετε τις κινήσεις του κορμιού, και τα βήματά σας είναι όλα ένα, τότες πέφτουν οι φράχτες όλοι που υψώνει η ατομικότητα και περιχαράκωνει ο εγωισμός. Είν' ο χορός του συνόλου της κοινωνίας όλης, η έκφραση. Η καθολική χαρά. Το κοινωνικό ξέσπασμα, το ευφρόσυνο. Είναι η κορύφωση του γλεντιού, το χαροκόπι», όπως έγραψε ο Μανόλης Γλέζος (Ακριτίδης, 1999).

Ο χορός αποτελεί, μέσω της κίνησης, ένα σημαντικό στοιχείο στη ζωή του ανθρώπου, που τον ακολουθεί από την ημέρα της γέννησής του, μέχρι το τέλος του. Ο άνθρωπος σε κάθε σημαντική στιγμή της ζωής του, για να εξωτερικεύσει τα συναισθήματά του, που αποζητούν την έκφρασή τους, καταφεύγει στη μουσική, στο στίχο και το χορό (Δούκα, 1999). Το

σώμα που χορεύει δεν αποτελεί μία βιολογική, άρα δεδομένη οντότητα, αλλά ένα πολιτισμικά κατασκευασμένο «κείμενο», στο οποίο «εγγράφονται» οι κοινωνικές σημασίες, και το οποίο «διαβάζεται» από τους άλλους, καθώς (ξανα)γράφεται από αυτούς που το «φέρουν», αλλά και το «βιώνουν» (Cowan, 1998).

Ως χορός μπορεί να ορισθεί η διαδοχή των κινήσεων, όπως βήματα, αναπηδήσεις και η εν γένει δραστηριότητα του σώματος, για σκοπούς αποκλειστικά καλλιτεχνικούς ή τελετουργικούς, ή παιγνιδιού, με προκαθορισμένη τάξη και συμφωνία μ' ένα ρυθμό που δίδεται γενικά μέσω μουσικής (Εγκυκλοπαίδεια Δομή · Φαραντάκης, 1987). Δεν είναι γνωστό πότε αυτή η εκδήλωση πήρε την ομαδική της μορφή, με τη συμμετοχή πολλών ατόμων. Πιθανόν (όμως) οι πρώτες μορφές να είχαν (αποτελούσαν) κάποια ατομική εκδήλωση, που αντιπροσώπευε κάτι το ενδιάμεσο μεταξύ της αθλητικής ικανότητας και της δεξιοτεχνίας του χορευτή. Πολύ σύντομα, στο περιεχόμενο αυτό ενώθηκε το αισθησιακό στοιχείο και αργότερα το συμβολικό. Τότε πήραν μέρος στην παράσταση, όχι πια ένα ή δύο πρόσωπα, αλλά ολόκληρες ομάδες (Εγκυκλοπαίδεια Δομή).

Είναι στιγμές στη ζωή που θαρρείς ότι τα λόγια δεν αρκούν για να δώσουν αυτό που νιώθεις, αυτό που ζεις. Τότε η κίνηση γίνεται η τέλεια έκφραση των συναισθημάτων. Είναι το ξέσπασμα και η εκτόνωση μαζί. Ο αρχαίος ποιητής Ανακρέων συμβουλεύει το γλέντι και τη χαρά, γιατί η ζωή είναι πολύ σύντομη. Έτσι και ο νεοελληνικός λαός καταλήγει στο ίδιο ακριβώς φιλοσοφικό συμπέρασμα. «Τράβα το χορό κι ας πάει, μαύρη γης θε να μας φάει» (Ρωμαίος, 1984). Το χορό τον συναντούμε στις πιο σημαντικές στιγμές της ανθρώπινης ζωής, από τη γέννηση ως το θάνατο. Ο άνθρωπος αφήνεται ελεύθερος να εκφράσει με το χορό τη λυπημένη ή χαρούμενη διάθεσή του. Είναι ο καθρέφτης των συναισθημάτων του.

Ο Ζαρατούστρα στο ομώνυμο βιβλίο του Νίτσε λέει:

«Πόσο χαμένη πήγε η μέρα που δεν χορέψαμε ούτε μια φορά».
(Μπεζάρ, 1980).

Μέσα στη φράση αυτή συγκεντρώνεται όλη η σημασία που έχει ο χορός για τον άνθρωπο· φανερώνεται όλο το δέσιμο που υπάρχει μέσα στο χορό και στη ζωή.

Οι άνθρωποι χόρευαν όχι μόνο στη γιορτή, στο γάμο και στη διασκέδαση, αλλά και πριν απ' τη μάχη, μετά το κυνήγι, μέσα στην εκκλησία,

και σε κάθε δημόσια τελετή. Ο χορός ήταν τόσο απαραίτητος, όσο και η ομιλία. Σήμερα μπορεί κανείς να μιλάει άριστα, αλλά να μην έχει χορέψει ποτέ του (Ράφτης, 1985). Η αρχέγονη έννοια του χορού είναι πολύ πιο περιεκτική· είναι πλησιέστερη προς την έννοια που έδιναν οι αρχαίοι Έλληνες, οι οποίοι δεν ξεχώριζαν το χορό από τη μουσική και το τραγούδι. Η κίνηση, ο ήχος και ο λόγος είναι και τα τρία επιμέρους στοιχεία συγχωνευμένα και αδιάσπαστα μέσα στην όρχηση. Όταν παρουσιάζονται χωριστά δεν είναι παρά επιμέρους όψεις της ίδιας πραγματικότητας. Αυτό φαίνεται και τώρα ακόμα στον ελληνικό χώρο: τα λόγια του τραγουδιού, η μελωδία και οι χορευτικές κινήσεις αποτελούν στο μυαλό των ανθρώπων ένα ενιαίο σύνολο. Ο χορός δεν μπορεί να νοηθεί ξέχωρα από τις συγκεκριμένες συνθήκες που τον περιβάλλουν. Ο χορός δεν είναι μόνο τα βήματα και οι κινήσεις του χορευτή· είναι και το ίδιο του το σώμα και η φορεσιά του, και οι άλλοι που χορεύουν μαζί του, και αυτοί που κάθονται γύρω· είναι η μουσική και οι μουσικοί, το τραγούδι και ο τραγουδιστής· είναι ό,τι έγινε πριν φτάσουν να χορέψουν, και ό,τι θα γίνει μετά· είναι μια σκηνή που περιέχει όλη την ιστορία του χωριού (Ράφτης, 1985).

Ο χορός είναι η μαγεία, το χρώμα που αποκτά η κάθε μέρα της ζωής του ανθρώπου. Ο Φαίδρος στο διάλογό του με το Σωκράτη περιγράφει γλαφυρά:

Δεν είναι τάχα η ζωή η μυστηριώδικη τούτη κίνηση που, με το αντιγύρισμα του καθετί που συμβαίνει, με μεταμορφώνει ακατάπαυστα σε μένα τον ίδιο, και που με ξαναφέρει αρκετά γοργά σ' αυτόν τον ίδιο το Σωκράτη για να τον ξαναβρώ, κι εγώ φανταζόμενος αναγκαστικά πως τον αναγνωρίζω, υπάρχω;

Η ζωή είναι μια γυναίκα που χορεύει, και που θα 'παυε θεϊκά να 'ναι γυναίκα, αν το πήδημα που 'καμε μπορούσε να τη φέρει ως τα νέφη... Μα τους Θεούς, οι ξάστερες χορευτρίες... Τα χέρια τους μιλούνε και τα πόδια τους σαν να γράφουνε... (Βαλερύ, 1988)

Το μεγαλείο και το δέσιμο του χορού με τη ζωή και τον άνθρωπο αποδίδει ο Καζαντζάκης (1981), όταν μέσα από την αφήγηση του Αλέξη Ζορμπά γράφει:

Ένας δαίμονας είναι μέσα μου και φωνάζει, και κάνω ό,τι μου πει, κάθε που πάω να πλαντάξω, μου φώναζε «Χόρεψε» και χορεύω. Ξεπλαντάξω. Μια φορά που πέθανε το παιδί μου ο Δημητράκης μου, στη Χαλκιδική, έτσι σηκώθηκα πάλι και χόρεψα. Οι συγγενείς και οι φίλοι που θωρούσαν να χο-

ρεύω μπροστά στο λείψανο, χύθηκαν να με πιάσουν «Τρελάθηκε ο Ζορμπάς, φώναξαν, τρελάθηκε ο Ζορμπάς». Μα εγώ τη στιγμή εκείνη, αν δεν χόρευα, θα τρελαινόμουν από τον πόνο.

Αυτή η αφήγηση δείχνει από μόνη της πόσο έντονη είναι η σχέση του ανθρώπου με το χορό, η σχέση της ζωής και του θανάτου με το χορό, της χαράς και της λύπης με το χορό. Το χορό που είναι ο καλύτερος εκφραστής των συναισθημάτων του ανθρώπου· τα καλύτερα λόγια τοποθετημένα στο στόμα του κάθε κορμιού.

Αυτή η πολυπλοκότητα κάνει το χορό να βρίσκεται μακριά από κάθε ορισμό, μακριά από τις λέξεις που γράφονται για να τον οριοθετήσουν. Καμιά λέξη, άλλωστε, δεν μπορεί να αποδώσει το τι πραγματικά είναι χορός. Ο χορός δίνεται μέσα από την κίνηση του κορμιού που χορεύει. Ο χορός δίνεται μέσα από τον ίδιο το χορό. Είναι ο μόνος τρόπος για να εκφραστεί, για να αποδοθεί (Lange, 1988).

Ο χορός, όπως κάθε τμήμα του ανθρώπινου πολιτισμού, είναι το προϊόν μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας σε μια συγκεκριμένη περίοδο. Ταυτόχρονα, όμως, ο χορός είναι ένα ιδίωμα, διά μέσου του οποίου ο άνθρωπος εκφράζει τις αποκαλύψεις των εσώψυχών του, της δημιουργικότητάς του (Lange, 1988). Ο χορός ήταν ανέκαθεν πηγή χαράς και ομορφιάς, θρησκευτικής κατάνυξης, λατρείας, μαγείας, ευφροσύνης ή θλίψης. Οδύνη και θάνατος, ευφορία και γάμος, πίστη και εορτή, μυστήριο και τελετουργία, ξεσπάσματα χορευτικά, «χορεύματα» κατά τον Αριστοτέλη. Επίσης, στιγμές ιερές, χαρμόσυνες, όμορφες, δημιουργικές ή παραγωγικές, ευτυχισμένες ή πένθιμες, ηδονικές ή οδυνηρές συγκινούσαν και ξεσήκωναν τους ανθρώπους. Στο χορό έβρισκαν ένα θαυμάσιο αντιστάθμισμα των συναισθημάτων τους. *Ο χορός μπορεί να λύσει και τους πόνους του σώματος* (Ισοκράτης, *Προς Δήμον*). Αυτό το τελευταίο ιδιαίτερα υποστήριξε ο Αριστόξενος ο Ταραντίνος. Το χορό επικαλούνταν στα μεγάλα και μικρότερα γεγονότα της ζωής τους. Ο άνθρωπος όταν ήθελε να εξωτερικεύσει τα συναισθήματά του χόρευε (Λαμπροπούλου, 1986).

Ο χορός είναι ο ολοκληρωμένος τρόπος να ζεις τον κόσμο. Είναι γνώση, είναι θρησκεία, είναι τέχνη, είναι η ίδια η ζωή. Μέσα στο χορό συναντούμε το τέλειο δέσιμο της ψυχής και του σώματος. Ο χορευτής με το χορό του χορεύει την ίδια τη ζωή, με τη συμμετοχή των τριών στοιχείων της ύπαρξής του, το σώμα, το πνεύμα και την ψυχή (Ιωαννίδου, 1985).

Ο χορός για τον άνθρωπο εμφανίζεται ως ανάγκη, ανάγκη βασική

που πηγάζει από μέσα του, από το βάθος της ψυχής του, και που εκφράζει τις αδυναμίες, τις ανησυχίες, τους φόβους του, τις χαρές του ή τις πίκρες του. Η κίνηση είναι ο τρόπος που εκφράζεται ο άνθρωπος πριν ακόμα μιλήσει (Τσιλιμίγκρα, 1983).

Ο χορός είναι αναπόσπαστα δεμένος με την ανθρώπινη ύπαρξη. Είναι το μέσο που φέρνει τον έναν άνθρωπο πιο κοντά στους άλλους ανθρώπους, που ενώνει τη φυλή. Είναι η επικοινωνία του ανθρώπου με το άγνωστο και ανεξήγητο, η επικοινωνία με το θείο.

Ο χορός, κατά το Λουκιανό, είναι θεία τέχνη αφιερωμένη αποκλειστικά στη θρησκεία, στα μυστήρια. Στην τέχνη του χορού εξασκήθηκαν πολλοί θεοί. Ο χορός ωφελεί τους θεατές, μορφώνει, διδάσκει και ρυθμίζει την ψυχή και το σώμα. Είναι η ικανότητα του ατόμου που με τις κινήσεις του σώματος και την έκφραση του προσώπου εκδηλώνει τα συναισθήματά του (Γιαννάκης, 1977). Ο χορός πολεμήθηκε σε θρησκευτικά και ηθικά επίπεδα ήδη από το Μεσαίωνα, και διατηρεί αυτό το στίγμα μέχρι σήμερα στο νου πολλών ανθρώπων. Η αλλαγή της γενικής στάσης απέναντι στο χορό έγινε μόνο στις αρχές αυτού του αιώνα, με την πρόοδο των ανθρωπιστικών επιστημών (Lange, 1988).

Ο χορός, λοιπόν, είναι μια κίνηση στο χώρο, γεμάτη αρμονία και χάρι, φυσικότητα και ελευθερία. Ο χορευτής δίνει όλη του την ύπαρξη τη στιγμή που χορεύει. Αυτήν την ένταση που νιώθει ο χορευτής τη μεταδίδει και στο θεατή. Έτσι, ο θεατής του χορού δεν είναι ένας ψυχρός παρατηρητής, που περιμένει να δει το χορό, να χειροκροτήσει και να σηκωθεί να φύγει. Η δύναμη του χορευτή, το πάθος του, η έντασή του μεταδίδονται στον κάθε θεατή, με τρόπο που να τον κάνει να αισθάνεται το σώμα του να κινείται, να πάλλεται, και τα μόρια του κορμιού του να χορεύουν. Εδώ βρίσκεται η γοητεία του χορού. Είναι η έκτη αίσθηση, θα μπορούσε να πει κάποιος, που φέρνει το θεατή κοντά στο χορευτή, που τον ταυτίζει με το χορευτή.

Όποιος παρακολουθήσει ένα χορό γίνεται «σοφότερος» και ειρηνικότερος, ως χορευτής γίνεται ιερότερος και εκφραστικότερος, ως μελετητής είναι «μεθυσμένος» και γοητευμένος με αυτόν παρά από οτιδήποτε άλλο (Λαμπροπούλου, 1986). Ο χορός δεν είναι μόνο τρόπος έκφρασης των προσωπικών συναισθημάτων του χορευτή. Ο χορός μπορεί να είναι τελετουργικός, που επαναλαμβάνεται επειδή είναι έθιμο. Χορός είναι και η διασκέδαση. Ακόμα μπορεί να θεωρηθεί σαν μια κοινωνική εμπειρία,

αφού συμμετέχουν και μοιράζονται στα μέρη του χορού όλα τα μέλη μιας κοινωνίας (Κράους, 1980).

Ο χορός, λοιπόν, είναι ρυθμός. Ακόμη και το μικρό παιδί είναι ικανό να χορέψει, όπως είναι ικανό να μάθει γραφή και ανάγνωση. Έτσι, το ρυθμό τον συναντούμε πολύ έντονο στο σώμα και την ψυχή όλων των ανθρώπων, ακόμα και των παιδιών. Μπορούμε να σκεφτούμε ότι και ο χορός, με τις σωματικές ρυθμικές κινήσεις και δεξιότητες του, είναι μια καλλιτεχνική, αλλά και ερωτική εκδήλωση, κυριότατα εκτονωτική. (Γνωστή η ερωτική φαντασίωση των ανδρών για τις Νεράιδες, πάντα πανέμορφες και προκλητικές, ιδιαίτερα σε ώρες χορού.) Κοντά στο χορό, το τραγούδι και το παίξιμο με τα ποικίλα μουσικά όργανα αφήνουν να εξωτερικευτεί ένα μεράκι κατάβαθο των ανθρώπων· ένα μεράκι και έκφραση κοινωνικού συνόλου, πολλών γενεών και πλείστων απωθημένων (Λουκάτος, 1977).

1.1.1 Προέλευση της λέξης «χορός»

Σχετικά, λοιπόν, με την προέλευση της λέξης «χορός» υπάρχουν διάφορες εκδοχές. Η πρώτη εκδοχή είναι ότι η λέξη «χορός» προήλθε από τη χαρά, γιατί συνήθως από τη χαρά χορεύουμε. Άλλη εκδοχή, όμως, είναι ότι προήλθε από τη λέξη «χορονός», που σημαίνει εγκύκλιο κίνηση (κύκλο). Τέλος, άλλοι υποστηρίζουν ότι προήλθε από τη λέξη «χώρος», τον κατάλληλο δηλαδή τόπο (χώρο) για την εκτέλεση των χορών. Στα Ομηρικά έπη βρίσκουμε τις λέξεις «ευρύχορος» και «καλίχορος πόλις», που σημαίνει πόλη με χώρους ευρείς και κατάλληλους για την εκτέλεση των χορών (Δήμας, 1981).

Σύμφωνα με το Lincoln Kirstein, η αγγλική λέξη χορός «dance» σχετίζεται με τη γαλλική λέξη «danse» που πιστεύεται ότι προέκυψε από την αρχαία γερμανική λέξη «danson». Βλέπουμε, λοιπόν, ότι όλες αυτές οι λέξεις των ευρωπαϊκών γλωσσών βασίζονται πάνω στη ρίζα tan, που στα γνήσια σανσκριτικά σημαίνει το τέντωμα, το άπλωμα, το τράβηγμα, το σούρσιμο. Είναι προφανές ότι η έννοια της τάσης, του τεντώματος έχει συνδεθεί στενά με αυτήν του χορού. Αυτό όμως που πρέπει να κατανοήσουμε είναι ότι χορός σημαίνει αισθάνομαι και εκφράζω τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση, με την κοινωνία, με το μέλλον και τους θεούς (Κράους, 1980).

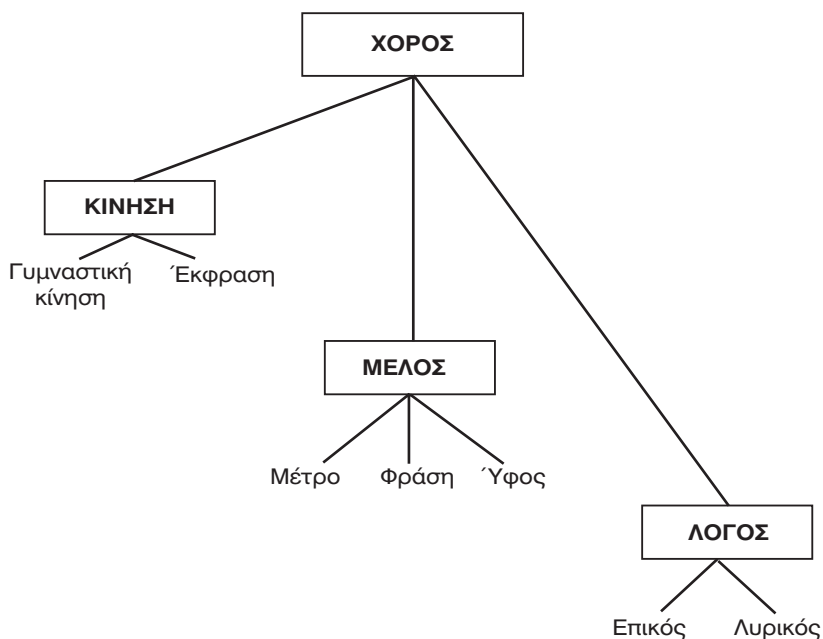
1.2 Τα μέρη του χορού*

Ο χορός αποτελείται από τρία μέρη:

Την **κίνηση**: είναι τα βήματα που γίνονται στο χορό.

Το **μέλος**: είναι η μουσική του χορού, η μελωδία.

Το **λόγο**: είναι τα λόγια που λέγονται στο τραγούδι.

Σχήμα 1. Τα μέρη του χορού

Ως Κίνηση αναφέρεται στη *γυμναστική κίνηση*, με την οποία χαρακτηρίζονται τα βήματα, το κινητικό περιεχόμενο και οι κινήσεις γενικώς που εκτελούνται κατά τη διαδικασία των χορών, και στην *έκφραση*, δηλαδή στον τρόπο (στυλ) με τον οποίο εκτελείται το κινητικό περιεχόμενο.

Μέλος είναι η μελωδία (μουσική) και διακρίνεται σε:

Μέτρο, για να γνωρίζουμε πότε ένας χορός είναι αργός και πότε είναι γρήγορος. Το μέτρο ενός χορού είναι σταθερό και μόνιμο·

Ύψος, που είναι ο χαρακτήρας της μουσικής, χαρακτηρίζει το χορό

* Σερμπέζης Β., 1987.

και μπορεί να είναι χαρούμενος ή πένθιμος. Δηλώνει ακόμη την καταγωγή του χορού (νησιώτικος, ηπειρώτικος κ.λπ.)·

Φράση, που δείχνει την αρχή και το τέλος του χορού.

Ο λόγος είναι το θέμα του τραγουδιού, και διακρίνεται σε επικό και λυρικό.

Ο επικός λόγος εκφράζει ηρωισμούς και κατορθώματα, και *ο λυρικός λόγος* εκφράζει συναισθήματα.

1.3 Μορφές του χορού

Οι πιο διαδεδομένες μορφές του χορού είναι οι εξής:

- 1) Μπαλέτο
- 2) Μοντέρνος χορός
- 3) Κοινωνικός χορός
- 4) Μουσικός χορός σκηνής
- 5) Ψυχαγωγικός χορός
- 6) Εθνικός χορός

Η κάθε μία μορφή έχει και το δικό της περιεχόμενο. Έτσι:

1) Μπαλέτο: Είναι μια αυστηρά πειθαρχημένη μορφή εκτέλεσης του χορού, που βασίζεται σε μια συγκεκριμένη τεχνική. Το ρεπερτόριό του σήμερα αντλείται από τις κλασικές εκτελέσεις και από σύγχρονα θέματα και χορογραφικές προσεγγίσεις.

2) Μοντέρνος χορός: Είναι γνωστός και ως σύγχρονος χορός. Εδώ παρατηρείται μια ελευθερία στην κίνηση και την έκφραση του χορευτή. Γεννήθηκε (δημιουργήθηκε) από αντίδραση στο φορμαλισμό και τη στείροτητα του κλασικού μπαλέτου. Τα τελευταία χρόνια όμως η απόσταση που υπήρχε μεταξύ του μοντέρνου χορού και του κλασικού μπαλέτου έχει ελαττωθεί πολύ.

3) Κοινωνικός χορός: Είναι η πιο διαδεδομένη μορφή χορού. Περιλαμβάνει τους χορούς που δίνονταν κυρίως στις χοροεσπερίδες τις προηγούμενες δεκαετίες, όπως το βαλς, το ταγκό, τη σάμπα, το φοξ-τροτ, και φτάνει μέχρι τους χορούς του ροκ-εν-ρολ και ντίσκο.

4) Μουσικός χορός σκηνής: Αυτή η μορφή χορού, όπως συναντιέται στη σκηνή του Broadway ή στην τηλεόραση, συνδυάζει στοιχεία της μοντέρνας τζαζ, του μπαλέτου και ακόμα εθνικών χορών. Τείνει να γίνει μια λαμπρή θεαματική και καλοδουλεμένη μορφή χορού, ικανοποιώντας ένα μεγάλο ακροατήριο.

5) Ψυχαγωγικός χορός: Πολλά άτομα μαζί ή μεμονωμένα εκτελούν (χορεύουν) παραδοσιακούς χορούς των χωρών τους, είτε λόγω της εθνικής τους κληρονομιάς, είτε επειδή συμμετέχουν σε διεθνή φολκλορικά συγκροτήματα. Στην αρχή αυτή η μορφή χορού ήταν πολύ απλή, σήμερα έχει γίνει εξαιρετικά πολύπλοκη, ενώ καινούργιοι χοροί επινοούνται και εισάγονται.

6) Εθνικός χορός: Αυτή η μορφή αναφέρεται στον τύπο του χορού που εκτελείται από εθνικές ομάδες – συνήθως με χαρακτήρα υψηλά παραδοσιακό, συχνά συνδεδεμένο με τη θρησκευτική πρακτική και τις κοινωνικές συνήθειες. Διαφέρει από το φολκλορικό χορό στο ότι γίνεται για λόγους διασκέδασης των ακροατών-θεατών, ενώ ο φολκλορικός χορός δίνει έμφαση στην εκτέλεση, με σκοπό την ικανοποίηση των συμμετεχόντων. Είναι ο χαρακτηριστικός χορός κάθε λαού. Κάθε χορός έχει το δικό του χαρακτήρα, που αντικατοπτρίζει το χαρακτήρα του λαού και της χώρας που χορεύεται.

Ο χορός, με τη μια ή άλλη μορφή του, ασκεί μια γοητεία, έλκει όλες τις κοινωνικές τάξεις και ανταποκρίνεται σε ευρείας κλίμακας καλλιτεχνικές αναζητήσεις. Οποιαδήποτε μορφή και αν έχει ο χορός είναι πάντα η υψηλότερη μορφή έκφρασης του ανθρώπου, ένα από τα μεγαλύτερα δείγματα πολιτισμού. Ο χορός θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η ταυτότητα πολιτισμού ενός λαού. Μέσα από το μεγαλείο ή την παρακμή του χορού διαπιστώνουμε το μεγαλείο ή την παρακμή του πολιτισμού. Αυτό το δέσιμο του χορού με τον πολιτισμό σφραγίζει η φράση του Κομφούκιου:

Δείξτε μου πώς χορεύει ένας λαός, και θα σας πω αν ο πολιτισμός του είναι άρρωστος ή υγιής.

1.4 Στόχοι του χορού

Ο χορός είναι μια έννοια πολύπλευρη. Αυτή η πολυπλευρικότητά του τον κάνει να είναι μια έννοια πλούσια σε στόχους, όπως:

1. Είναι ένα μέσο θρησκευτικής λατρείας, ως μορφή ιεροτελεστίας και άμεσου τρόπου επικοινωνίας με το θείο.
2. Είναι ένα μέσο έκφρασης της εθνικής ή φυλετικής αφοσίωσης και δύναμης.
3. Είναι μια μορφή τέχνης, μια εκδήλωση της αυτοέκφρασης και της προσωπικής δημιουργίας.
4. Μπορεί επίσης να είναι μια μορφή διασκέδασης ικανής να προσελκύ-

σει ένα κοινό μεγαλύτερο από εκείνο που θα έλκυε μια μορφή τέχνης με αισθητική αξία υψηλού επιπέδου.

5. Μπορεί να χρησιμεύσει ως μέσο έκφρασης της φυσικής διαχυτικότητας, της δύναμης και της ευκαμψίας.
6. Προσφέρει μία σημαντική κοινωνική και ψυχαγωγική διέξοδο, όχι μόνο ως μέσο σωματικής αναζωογόνησης, αλλά ακόμη επειδή το άτομο αισθάνεται κοινωνικά αποδεκτό συμμετέχοντας στη χορευτική ομάδα.
7. Εξασφαλίζει το ερωτικό πλησίασμα, την έλξη ανάμεσα στα δύο φύλα.
8. Μπορεί να νοηθεί ως μέσο εκπαίδευσης, με την έννοια ότι διδάσκεται για να συμβάλει στην πραγμάτωση των στόχων της εκπαίδευσης μιας δεδομένης κοινωνίας.
9. Χρησιμεύει σήμερα και ως επαγγελματική απασχόληση.
10. Μπορεί να είναι και θεραπεία (ανακούφιση).
(Κράους, 1980· Ιωαννίδου, 1985).